

Examenul de bacalaureat național 2018

Proba E. c)

Istorie

Simulare pentru clasa a XII-a

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

A. „У оно време,[...] када се развијала национална свест, повратак земаљских владара на власт у Молдави(Moldova) и Влашкој(Țara Românească) био је сматран, нарочито у оквиру даљих догађања, као почетак «националног препорода». [...]

Мала властела, спречена у њеном афирмисању [...] од велике властеле, затражила је већу важност у управљању државом. [...] Њени циљеви проналазе се у оквиру пројекта устава «Карвунара» [...] који у свом тексту формулише «уставни принцип: владавина закона», у смислу да је ауторитет владара ограничен и подређен репрезентативној институцији – Народни савет. «Карвунарски устав » садржи одређени број принципа и права, као поштовање својине, једнакост пред законом, лична слобода и др. [...] Ови принципи нису били стално примењивани, пошто се, у основном проблему - власти – мала властела заузимала да осигура одлучујућу реч у Народном савету. «Карвунарски устав» био је критикован од стране велике властеле и остао је као обичан пројекат. Победа [велике властеле] била је осигурана и руско-турским споразумом путем Конвенције из Акермана (1826). Споразум потврђује поновно увођење земаљске владавине, одређује избор владара од стране одбора и рок владавине од седам година; улога Русије беше утврђена [...].”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

B. „Органски правилници (Regulamentele organice) били су сачињени од комисије властеле, са великим «искуством» у овом домену, под надзором руских чиновника, заинтересованих да сачине од основног текста средство за учвршћивање утицаја Русије у Подунавским принципатима (Principatele dunărene). Законодавну власт представљала је Народна скупштина (Adunare obștească), изабрана на пет година, у којој је већину имала велика властела; Скупштина је сачињавала и издавала законе, представљене владару. Овај је биран доживотно од стране велике народне Скупштине. [...] Органски правилници су остали привржени средњовековном принципу привилегија, неплаћајући дажбине властела и свештенство.[...] Подунавски принципати се налазили под руско-турском влашћу, сузерански и протекторски двор, у великој неравнотежи власти у корист овог задњег. [...] Иако су Органски правилници предвиђали избор владара, Русија и Турска су одлучиле да именују владаре у принципатима: Александра Гику (Alexandru Ghica) у Влашкој (Țara Românească) и Михаила Стурзу (Mihail Sturdza) у Молдави (Moldova).”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените политички пројекат наведен у извору **A**. **2 бода**
2. Одредите, из извора **B**, информацију која се односи на владаре Подунавских принципата. **2 бода**
3. Наведите по једну институцију у којој се налазила властела из извора **A**, односно из извора **B**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да у држави мора се поштовати владавина закона. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последича између две информације из извора **B**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последича*). **7 бодова**
6. Представите друга два политичка пројекта који се односе на румунску модерну државу сачињена у првој половини XIX века осим онога на који се односи извор **A**. **6 бодова**
7. Наведите констатни правац у одвијању акција путем којих је консолидована румунска држава у другој половини XIX века. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Што се тиче ауторитета принца Трансилваније (Transilvaniei) [...], један од проблема који су подигли Сталежи у Земаљској скупштини из Клужа (Adunarea țării de la Cluj) био је признавање права стицања слободног доживотног избора владара земље [...]. Захтев је добио одобрење од Порте тек 1552. године, када султан [...] прихвата овај принцип под условом да онај «изабран» од Сталежа буде Јован Жигмунд Запоља, особа именована од Порте. [...] У случају да кандидат Сталежа се не поклапа са Портиним предлогом, ова задња подржава свог кандидата доношењем војних јединица, и тако усмерава у жељеном правцу «слободни избор» принца. [...]

У питањима везаних за правосуђе и законодавство надлежности принца су сложене.. [...] У финансијској области има право да располаже наметима, приходима од десетине, од рудника и солана, од царина, од фискалних обавеза, и др. [...] Финансијске надлежности принца се односе и на спољну и унутрашњу трговину, над којом је у одређеним периодима имао и право монопола.. [...]

Надлежности принца у спољној политици биле су вишеструке [...]. Гео-стратешки положај Трансилваније на месту додира двеју великих сила пружала су му већу слободу и иницијативу у питањима спољне политике. Добри односи принца са Османским царством али и мирољубиви односи са Хабсбуршком царевином представљају гаранцију једне мирне и стабилне владавине. Иницијатива у овом домену спољне политике припадала је у првом реду принцу.[...]. Сталежи окупљени у скупштини потврђују већ склопљен споразум од стране принца. [...]. Контрола и апсолутни ауторитет принца обавезују да било који споразум спољне политике утврђен од било којег становника Трансилваније да му буде приоритетно саопштен. [...] ипак се може говорити и о ограничењима принчеве надлежности у овом домену, јер је Порта тражила, као сузерена сила, обавештење и давање сагласности када је било реч о скалпању споразума који су предвиђали и војну помоћ.”

(Istoria Românilor)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените принципат наведеног у датом извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи дати извор. **2 бода**
3. Наведите, из датог извора, сузерену власт принципата и један од начина на који интервенише у унутрашњој политици земље. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о принчевим надлежностима у економској области. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, једно мишљење о улози принца у спољној политици, подржавајући га са две информације из датог извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да у XVIII веку дешавају се промене у организовању једне централне институције са ванкарпастког румунског простора. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о Румунији (România) у XX веку, имајући у виду:

- напомену два устава Румуније из прве половине XX века и прецизирање једне сличности између њих;
- напомену два аспекта који се односе на Устав из 1952.;
- представљање једне карактеристике Устава из 1965.;
- формулисање мишљења о политичкој еволуцији Румуније крајем XX века и подржати га једном историјском чињеницом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последича**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.